

BİLİM VE GELENEK KARŞITLIĞINDA TOHUM SÖYLEMLERİ: BİR ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

Müzeyyen Pandır

*Doktor Öğretim Üyesi, Işık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
muzeyyen.pandir@isikun.edu.tr*

Maral Erol

*Profesör Doktor, Işık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
maral.erol@isikun.edu.tr*

Bu çalışma, yaşamın sürdürülebilir kılınması için önem kazanan günümüz ekolojik tartışmalarına, sosyokültürel bir bakış açısı ile katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışma, ekolojik tarım uygulamalarının en önemli öğelerinden olan tohuma dair, özellikle de atalık (yerel) tohuma dair algı, söylem ve bilgi üretimini çalışmaktadır. Türkiye’de tohum alanında farkındalık, bilgi ve eylem üreten çeşitli aktörler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları resmi devlet kurumları olduğu gibi (Tarım ve Orman Bakanlığı), sivil toplum kuruluşları (Buğday Derneği, Tohum İzi Derneği), meslek örgütleri (TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Çiftçi-Sen) ve akademisyenler de olmaktadır. Bu çalışmada, ismi geçen bu aktörlerin atalık tohum üzerine söylemleri çalışılmış ve söylemler arasındaki argümanların çeşitliliği, benzerlikler ve çatışma noktaları belirlenmiştir. Çalışma kapsamında, kurumların atalık tohum ya da tohum üzerine yayınları incelenmiş, kurum yetkilileri ve akademisyenler ile mülakatlar yapılmıştır. Eleştirel söylem analizi ile aktörlerin yerel tohuma dair bakışları, olumlu/olumsuz değerlendirmeleri ve çeşitli argümanlarını hangi bakış açıları ile gerekçelendirdikleri saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan biri, STK’ların, meslek örgütlerinin ve akademisyenlerin arasında genel olarak bir görüş birliği olduğu ve atalık tohum ve tarıma dair görüşlerinin oldukça benzer olduğu, bakanlık söylemleri ile ise bir ayrışma halinde olduklarıdır. Bu söylemler arasındaki farklılıklara dair argümanlarımızdan biri şudur: STK, meslek örgütleri ve akademisyenlerin söylemlerinde, toplumun sağlıklı beslenebilmesi, biyoçeşitliliğin korunması, tohum ve çiftçi egemenliği bakış açıları öne çıkmakta; bu bakış açıları ile atalık tohumun kullanımı desteklenmekte ve tarım uygulamalarında eski jenerasyonların kullandığı tarım uygulamalarının yeniden yaygınlaşması savunulmaktadır. Bu nedenle, holistik bir bakış açısı ile yüzyıllar boyu çiftçiler tarafından uygulanmış ve aktarılmış kültürel tarım pratiklerini, uygulamalarını ve bilgilerini savunmaktadırlar. Bakanlık söylemlerinde ise öne çıkan bakış açısı gıda güvenliği olup, nüfusun doyurulması öncelik olarak görülmekte ve bu nedenle yüksek verim veren hibrit/sertifikalı tohumların kullanımı desteklenmektedir. Bu söylemlerde hibrit tohumlar üstün özellikli olarak tanımlanırken üstün olmalarının en büyük nedeni, en yeni bilimsel bilgi ve teknolojik araştırmalar ile belli özelliklere sahip olacak şekilde geliştirilmiş olmalarıdır. Bu şekilde, tohuma ve tarımsal faaliyetlere dair aktörlerin argümanlarının farklılık göstermesinin arka planında, eski ve bildik bilim-gelenek çatışmasının olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: tohum, eleştirel söylem analizi, bilim-gelenek çatışması, sosyokültürel bakış açısı